

Loodushariduse õppeprogramm Tulundusmets kui puhkeala (Viljandimaal)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada metsa kasutamist puhkealana ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist ning jätkusuutlikku metsahoidu. Oleme selleks valinud mitmekesise talumetsa Viljandimaal, kus tutvume erinevate metsatüüpidega, arutleme metsa eluringi, säästliku ja jätkusuutliku looduskasutuse ning inimtegevuse mõju üle metsas. Arutame, kuidas kujundada tulundusmetsast puhkeala nii, et mets oleks endiselt majandatav. Õpilased saavad ise proovida erinevate liikumisürituste läbiviimist, tunnetame metsa viie meelega ning mängime maastikumängu.

Programmi sihtrühm: 7.-9. klass (vanus 13-16 aastat), eesti õppekeel, kuni 34 õpilast. Grupi suurust arvestades kaasatakse vajadusel ka teine juhendaja.

Programmi kestab 3 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad. Eelistatud on märtsist oktoobrini, mil ka lehtpuud on kergemini määratavad.

Õppekeskkonnaks on talumets – mitmekesine metsaala Viljandi vallas Kolga-Jaani lähistel. Maapind on tasane.

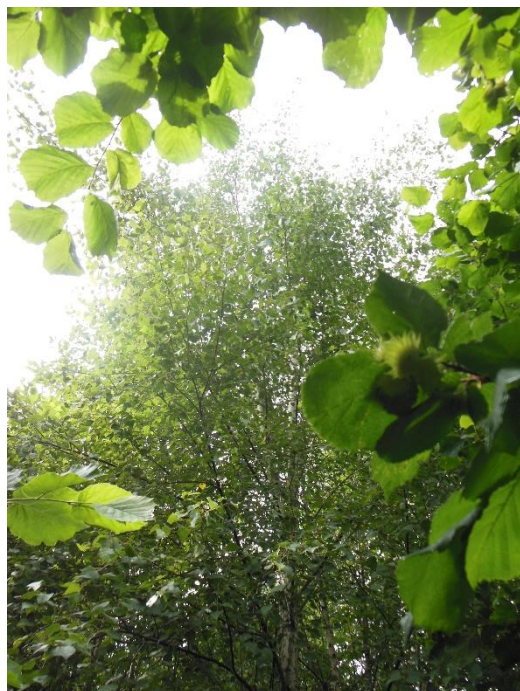
Vajalik varustus: aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimalda õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ja inimtegevuse mõjust; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes; oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi.

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitletud loodus- kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused vastavale sihtrühmale. Õppeprogrammi raames antakse tööleht teabega, mida saab järgida ja täita retke ajal ja hiljem. Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvalt arutlusest:

1. **Tutvumine metsaga.** Koguneme lagendikule ja vaatame, mida enda ümber näeme. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel. Läheme metsa – käime erinevates kasvukohatüüpides. Räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Arutleme inimtegevuse mõju üle praktiliste näidete varal.
2. **Tutvume võimalustega kasutada tulundusmetsa puhkealana.** Mängime erinevaid liikumis- ja loodusemänge (kerged osavusmängud nt discgolf, liikumismängud, mõtlemismängud).
3. **Tunnetame metsa ja metsapaus.** Kasutame oma meeli metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Haistmis- ja maitsemeelt rakendame taimetee nautimisel. Tee valik (nt piparmünt, kibuvits või vaarikas) lepatakse eelnevalt õpetajaga kokku. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
4. **Orienteerumine looduses.** Rakendame omandatud teadmisi orienteerumiseks ning ülesande täitmiseks.
5. **Inimtegevus ja mets.** Keskendume inimtegevuse jälgedele metsas, arutame kuidas tuleks majandada metsa jätkusuutlikult ning millised on metsa majandamisel saadavad tulemused. Arutleme, kuidas kujundada metsa selliselt, et seda saaks kasutada puhkealana ning samas säilitada ka tulundusmetsa funktsioon.
6. **Kokkuvõte ja tagasiside.** Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest. Tutvustame Eesti looduskaitse 110. sünnipäeva motot „Hoiu mida armastad” ning kuidas saaksime selles meile sobival panustada.

Õppekeskkond

Mitmekesine talumets Viljandimaal Kolga-Jaani lähedal on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus olnud oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (10 ha) on looduses eristatav ning piiritletud põldudega. Õpilased liiguvad koos saatjaga või (4. mooduli korral) gruppides. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid ning kinnitatakse igale õpilasele käepael retke korraldaja andmete ja kontakttelefoninumbriga. Retke saatvale õpetajale (ja soovi korral ka õpilastele) antakse selge kaart.

Juhendajad

Õppeprogrammi läbiviija on Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal, 2020. aastal SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolitused „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning „Sood ja kestliku arengu haridus“, samuti Keskkonnahariduse ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed tõed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal) ning „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitsealine ja metsandusala ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus täiskasvanutele ja õpilastele. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suurema õpperühma korral kaasatakse vajadusel ka teine juhendaja.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb omal äranägemisel osalejana kõikides moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust arutada kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist vajadusel suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, täiendatud jaanuar 2021.

Programmi koostaja:

Loodushariduskeskus SelgeSiht
SelgeSiht OÜ
Reg. 14602228
e-post loodusharidus@selgesiht.ee
telefon 5918 9000
<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu
keskkonnaharidusliku õppeprogrammi
kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis
„Läbimõeldud programm“, märgis nr 458.